

Investor World

For Private Circulation Only

I E W A
Editorial Board -
President Emeritus:
Mr. N. L. Bhatia

President :
Mr. Bhavesh Vora

Vice President :
Mr. Dharmen Shah

Vol: VIII / May 2026

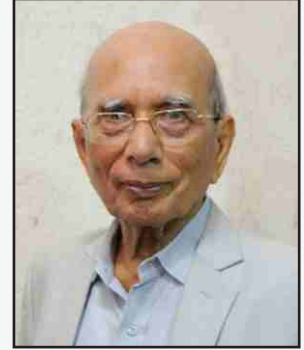
**Bulletin of
Investor Education &
Welfare Association**

(Regd. under Societies Acts
Regd. No. 656 Dt. 6-9-93)

Administrative Office :
Investor Education
& Welfare Association
407, Reena Complex,
Ramdev Nagar,
Vidyavihar (West),
Mumbai - 400 086.
Website : www.iewa.in
E-mail : info@iewa.in

Mr. Bhavesh Vora
President

Shri. N. L. Bhatia
President Emeritus

Editorial - May 2026

Artificial Intelligence and Investing: Empowering Investors in the Digital Age

Artificial Intelligence (AI) is rapidly transforming the way investors access information, analyze opportunities, and manage their finances. What once required hours of research through financial newspapers, company reports, and market commentaries can now be accomplished within minutes using AI-powered tools. From answering questions about investment products to summarizing lengthy annual reports and tracking personal financial goals, AI has become an increasingly valuable resource for retail investors. However, while AI can enhance financial literacy and improve access to information, investors must understand both its capabilities and its limitations to use it responsibly.

One of the most significant developments in recent years has been the emergence of generative AI tools such as ChatGPT and similar platforms. These tools can explain complex financial concepts in simple language, making them particularly useful for new and first-time investors. An investor can ask questions about mutual funds, stocks, bonds, exchange-traded funds, asset allocation, taxation, or retirement planning and receive clear, easy-to-understand explanations. AI can also summarize company annual reports, earnings announcements, and economic developments, helping investors save time and gain a broader understanding of financial markets.

INSIDE

- 1) Understanding
Nifty 505
- 2) शेअरबाजरी
निष्कणताना मंत्रो7

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Views expressed by contributors are their own and the association does not accept any responsibility.

The growing use of AI in financial research has several advantages. It enables investors to access information quickly, compare investment options efficiently, and understand unfamiliar concepts without needing specialized expertise. AI can also assist in organizing information, identifying trends, and highlighting factors that may warrant further investigation. For many retail investors, AI serves as an educational companion that makes financial knowledge more accessible and less intimidating.

Despite these benefits, investors should recognize that AI is not infallible. AI-generated responses are based on patterns in data and may occasionally contain inaccuracies, incomplete information, or outdated content. Financial markets are dynamic and influenced by a range of economic, political, and company-specific factors that change constantly. As a result, AI tools cannot guarantee the accuracy of future market predictions or investment outcomes. Moreover, AI lacks a complete understanding of an individual's personal financial circumstances, risk tolerance, investment objectives, and time horizon. Therefore, information generated by AI should be viewed as a starting point for research rather than a definitive basis for investment decisions.

This makes fact-checking an essential aspect of responsible AI use. Investors should verify important information through reliable and authoritative sources before acting upon it. Company disclosures, annual reports, regulatory filings, stock exchange announcements, and official communications issued by regulators such as Securities and Exchange Board of India remain the most dependable sources of investment-related information. AI can assist investors in understanding these documents, but it should not replace direct review of official disclosures, particularly when significant financial decisions are involved.

Several AI-powered tools are now available to assist investors in different aspects of financial research and portfolio management. Generative AI platforms such as ChatGPT, Google's Gemini, and Microsoft's Copilot can help investors understand financial concepts, summarize reports, and conduct preliminary research. Financial data and analytics platforms such as TradingView, TIKR, AlphaSense, and FinChat increasingly incorporate AI capabilities to help users analyze companies, screen stocks, identify trends, and review financial metrics more efficiently. Portfolio management applications also use AI to monitor investments, generate performance insights, and provide alerts regarding significant market developments. While these tools can significantly enhance productivity, investors should understand the methodology and assumptions behind any recommendations or analyses generated by them.

Beyond investment research, AI is becoming a valuable tool for personal financial management. Investors can use AI-powered applications to create budgets, track spending patterns, and identify opportunities to improve savings. AI can also support financial goal planning by helping individuals estimate the resources required for major life objectives such as purchasing a home, funding higher education, building an emergency fund, or planning for retirement. By analyzing income, expenses, and savings habits, AI tools can provide personalized suggestions that encourage better financial discipline and long-term planning.

Another area where AI is proving useful is investment tracking. Many modern investment platforms employ AI to monitor portfolio performance, assess diversification, and provide periodic updates regarding asset allocation. Such tools can help investors identify whether their portfolios remain aligned with their financial objectives and risk profiles. They can also simplify portfolio review by presenting complex financial

information in a more understandable format. Nevertheless, investors should avoid becoming overly dependent on automated insights and continue to exercise independent judgment.

While AI offers substantial benefits, it has also introduced new risks. One of the most common mistakes investors make is blindly following AI-generated stock recommendations or investment ideas without conducting independent research. AI systems may produce responses that appear highly confident and persuasive, even when the underlying information is uncertain or incomplete. Financial markets are inherently unpredictable, and no AI system can accurately forecast future market movements with certainty. Investors should therefore treat AI-generated suggestions as informational inputs rather than actionable advice.

Another frequent mistake is overlooking risk disclosures. Investors are often attracted to potential returns while paying insufficient attention to the risks associated with an investment. Because AI-generated summaries may simplify complex information, important details regarding liquidity risk, market risk, concentration risk, or suitability considerations may not always receive adequate emphasis. Investors should make it a practice to review official disclosure documents and understand the risks before committing their capital.

A growing concern in the digital age is the rise of AI-enabled fraud and misinformation. Deepfake videos, fabricated testimonials, cloned voices, and fake investment advertisements can create the illusion of legitimacy and influence investor behaviour. Fraudsters increasingly use AI technology to imitate trusted personalities, financial experts, and corporate executives. Investors should remain vigilant, verify information through official channels, and exercise caution whenever they encounter investment opportunities that promise unusually high or guaranteed returns.

Artificial Intelligence represents one of the most powerful technological developments available to investors today. It can democratize access to financial information, improve financial literacy, and enhance research capabilities. However, successful investing continues to require critical thinking, careful analysis, and a clear understanding of risks. AI should be viewed as a tool that complements human judgment rather than replaces it. Investors who combine the efficiency of AI with proper due diligence, verification, and informed decision-making will be best positioned to benefit from the opportunities offered by this evolving technology while avoiding its potential pitfalls.

Popularity on social media is not a measure of expertise.

⚠️ **Don't be misled by influencers.**

For informed and responsible investment decisions, always consult **SEBI-registered intermediaries** and **advisors**.

UNDERSTANDING NIFTY 50

Understanding Nifty 50 : How India's Benchmark Stock Market Index is Calculated and Maintained

The Nifty 50 is one of India's most widely followed stock market indices and serves as a benchmark for investors, fund managers, and market participants. It represents the performance of 50 large and liquid companies listed on the National Stock Exchange (NSE) across various sectors of the economy. Millions of investors indirectly track the Nifty through mutual funds, exchange-traded funds (ETFs), pension funds, and other investment products. Despite its widespread use, many investors are unaware of how the Nifty is calculated, why its value changes every day, and how companies enter or exit the index over time.

At its core, the Nifty 50 is designed to reflect the overall performance of India's large-cap equity market. However, it is not simply an average of the share prices of 50 companies. Instead, it is calculated using a methodology known as the free-float market capitalization weighted method. This approach ensures that companies with a larger market presence and greater availability of shares for public trading have a proportionately larger influence on the index.

Market capitalization refers to the total value of a company's outstanding shares. However, not all shares are freely available for trading. Promoters, government entities, strategic investors, and other long-term holders may own a significant portion of a company's shares. Therefore, the Nifty uses free-float market capitalization, which considers only those shares that are readily available for trading in the market.

The value of the Nifty index is derived by comparing the aggregate free-float market capitalization of all constituent companies with a predetermined base market capitalization. As stock prices rise or fall, the free-float market capitalization of constituent companies changes, causing the index value to move accordingly. A company with a higher weight in the index will have a greater impact on Nifty's movement than a company with a smaller weight.

Many investors wonder why certain stocks appear to influence the Nifty more than others. The answer lies in weightage. Companies with larger free-float market capitalizations receive higher weights within the index. As a result, a significant movement in a heavily weighted stock can influence the Nifty more than a larger percentage movement in a smaller constituent. This weighting mechanism ensures that the index reflects the economic significance and market presence of its constituent companies.

An important feature of the Nifty 50 is that its composition is not permanent. The index undergoes periodic reviews to ensure that it continues to represent the Indian equity market accurately. Companies must satisfy various eligibility criteria relating to liquidity, trading frequency, free-float market capitalization, and listing history. As industries evolve and corporate fortunes change, some companies may no longer meet the required standards, while others emerge as stronger market participants.

This process of replacing existing constituents with new ones is commonly referred to as index rebalancing or index transition. During periodic reviews, companies that no longer satisfy the inclusion criteria may be removed from the index and replaced by more eligible companies. Such changes help maintain the relevance and representativeness of the Nifty over time.

When a company is added to the Nifty 50, index funds and ETFs that track the index generally need to purchase shares of that company to align their portfolios with the revised index composition. Conversely, when a company is removed from the index, these funds may need to reduce or eliminate their holdings in that stock. Consequently, additions and deletions often attract significant market attention and may influence trading volumes around the implementation date.

Investors should understand that inclusion in the Nifty does not guarantee future success, nor does exclusion necessarily indicate weakness. Index membership is primarily based on predefined criteria relating to size, liquidity, and market representation. Companies may move in and out of the index as market conditions and corporate performance evolve.

The Nifty 50 has become the foundation for a wide range of investment products, including index funds, ETFs, derivatives, structured products, and benchmark portfolios. For many investors, investing in a Nifty-based fund offers diversified exposure to some of India's largest listed companies through a single investment vehicle. However, understanding how the index is constructed and maintained helps investors make more informed decisions regarding passive investing.

As the Indian economy continues to grow and evolve, the composition of the Nifty will also change to reflect the country's changing corporate landscape. By understanding the methodology behind the index, investors can better appreciate what the Nifty represents and how it serves as a barometer of the Indian equity market.

UNDERSTANDING NIFTY 50

HOW INDIA'S BENCHMARK INDEX IS CALCULATED AND MAINTAINED

Nifty 50 is a benchmark index of 50 large and liquid companies listed on NSE, representing the performance of India's economy.

1. HOW IS NIFTY 50 CALCULATED?

Nifty is calculated using the **Free-Float Market Capitalization Weighted Method**.

$$\text{NIFTY INDEX VALUE} = \frac{\text{Total Free-Float Market Capitalization of Constituent Companies}}{\text{Base Market Capitalization}} \times \text{Index Multiplier}$$

- Considers only shares freely available for trading (Free-Float).
- Higher the free-float market cap, higher the impact on Nifty.
- Each stock has a weight in the index based on its free-float market cap.

2. WHY DOES NIFTY CHANGE EVERY DAY?

Impact Depends on Weightage

A 2% move in a stock with 10% weight impacts Nifty more than a 2% move in a stock with 1% weight.

When stock prices of constituent companies move up or down, their market capitalization changes, causing Nifty to move.

Top Contributors Impact Nifty More

RELIANCE | HDFC BANK | TCS | ICICI Bank | Infosys ...

3. HOW ARE COMPANIES CHOSEN?

- Large Free-Float Market Cap
- High Liquidity
- Good Trading Frequency
- At least 6 Months Listing History

The index represents various sectors reflect the Indian economy.

4. NIFTY TRANSITION: HOW CHANGES HAPPEN

ADDITION: More demand from index funds & ETFs around the transition date.

DELETION: Selling pressure may be seen in stocks getting removed.

Periodic Review (NSE Indices Limited reviews the index periodically, usually twice a year) → Evaluation (Companies are evaluated based on eligibility criteria) → Changes Announced (Additions & deletions are announced in advance) → Implementation (Changes are implemented on the effective date, usually the last trading day of the month) → Impact on Funds (Index funds & ETFs adjust portfolios by buying new entrants and selling exits)

MYTH vs FACT

MYTH	FACT
✗ Nifty is the average price of 50 stocks.	✓ Nifty is based on free-float market capitalization, not average share prices.
✗ Once a company enters Nifty, it stays there forever.	✓ Constituents are reviewed periodically and may be added or removed.
✗ Every stock affects Nifty equally.	✓ Higher-weighted stocks have a greater impact on index movements.
✗ Nifty rising means every stock is rising.	✓ A few heavily weighted stocks can drive index gains even when many decline.
✗ Inclusion in Nifty guarantees future success.	✓ Index membership is based on defined criteria, not future performance.

WHY IT MATTERS TO INVESTORS

- Helps in understanding market movements
- Guides in choosing passive investment products
- Better understanding of risk and diversification
- Helps in long-term wealth creation

KEY TAKEAWAY

Nifty 50 is not just a number—it is a reflection of India's top companies and changing economy. Understanding how it is calculated and maintained helps you become a more informed investor.

શેરબજારમાં નિષ્ફળતાના મંત્રો

શેરબજાર એવું સ્થળ છે, જે ખૂબ જ અધીરા લોકોનાં નાણાં ખૂબ જ ધીરજવાન લોકોને ટ્રાન્સફર કરી આપે છે : વોરેન બફેટ

જયેશ ચિતલિયા
પત્રકાર

સફળતા માટે શું કરવું, એ સાથે, શું ન કરવું એ પણ એટલી જ મહત્વની બાબત હોય છે.

‘અરે સાંભળો, હર્ષદભાઈએ મને બહુ સરસ ત્રણેક ટિપ્સ આપી અને મેં તો ફટાફટ એ ત્રણેય શેરો ૫૦૦-૫૦૦ લઈ પણ લીધા. હર્ષદભાઈ કહેતા હતા કે એ શેરોના ભાવ ત્રણ મહિનામાં જ ડબલ થઈ જવાના છે.’ શેરસોદા કરતા બહુમતી વર્ગમાં આવી વાતો કાયમની હોય છે. કોઈ આપણને રેડીમેઈડ કહી દે કે ફલાણો શેર લેવા જેવો છે અને તેનો ભાવ ત્રણ-છ મહિનામાં જ વધી જવાનો છે. ત્યારે આપણા દિમાગમાં એવા કેમિકલ લોચા સર્જાઈ જાય છે કે આપણે સમજ્યા વિના જ એ શેરો લેવા તૈયાર થઈ જઈએ છીએ. આપણા દરેકના સર્કલમાં આવા એકાદ હર્ષદભાઈ હોય જ છે, જે આપણને પૂછીએ કે ન પૂછીએ સલાહ આપવા તૈયાર જ હોય છે.

શેરબજારમાં સફળ થવા માટે શું કરવું જોઈએ, કઈ રીતે કરવું જોઈએ એવી વાતો સતત સાંભળવા-વાંચવા મળતી હોય છે. સફળતાની ચાવીઓને નામે આવાં પુસ્તકો ભરપૂર વેચાતાં હોય છે, પરંતુ આપણે અહીં થોડી ઊલટી વાતો કરીએ. શેરબજારમાં નિષ્ફળતાથી કઈ રીતે બચવું? અર્થાત્ શેરબજારમાં શું કરવું એ કરતાં, શું ન કરવું એ પહેલાં સમજી લેવું જોઈએ.

શેરબજાર એ જોખમી રોકાણ માર્ગ છે. અહીં ખાતરીપૂર્વક કંઈ મળતું નથી. એટલું સ્પષ્ટ સમજ્યા બાદ જ અહીં રોકાણ કરવા તૈયાર થવું જોઈએ. અહીં તમને કોઈ પણ કંપની કે શેર બ્રોકર કે નિષ્ણાત એમ કહે કે તમને અમુક ટકા ઊંચું વળતર તો મળશે જ, ત્યારે એ વચનને દિમાગ બંધ રાખીને માની લેવાનું ટાળો. એ જ રીતે બ્રોકર કહે કે કોઈ સ્ટોકો કહે, અમુક શેરોના ભાવો ૩-૬ મહિનામાં વધી જવાના છે ત્યારે તેની એ વાતને માની લેવાની જરૂર નથી. આમ ખરેખર થઈ જાય અને તમારા કોઈ મિત્ર આવું માનીને કમાઈ લે તો એ જોઈ-સાંભળી તેનું આંધળું અનુકરણ પણ નહીં કરતા, કારણકે આ જ બાબત તો દરિયાના વમળ જેવી હોય છે.

મેં તો છાપામાં એ કંપનીને મોટો એક્સપોર્ટ ઓર્ડર મળ્યો હોવાનું વાંચીને એના શેર લીધા હતા અથવા મને એક મિત્ર કહેતો હતો કે ‘એબીસી’ કંપનીમાં બોનસ ઈસ્યૂ જાહેર થવાનો છે એટલે મેં તો ઝટ એની ખરીદી કરી લીધી એવી વાતો કરનારા શેરબજારમાં બહુમતીમાં હોય છે. યાદ રહે, કંપનીઓના છપાતા સમાચારો સાચા છે કે ખોટા તેની ખાતરી વિના તેના આધારે શેરસોદો કરવાનું ભૂલભર્યું સાબિત થઈ શકે છે. આમ કરાવવામાં ઘણી વાર કંપનીઓ પોતે જ અથવા બજારના મોટા સ્ટોકોહોલ્ડરો સામેલ હોય છે. કંપની વિશેના કેટલાક સમાચારોની તેના શેરના ભાવો પર સીધી અસર થતી હોય છે. તેથી લેભાગુ અને સ્થાપિત હિતો સમાન વર્ગ આવા ભાવ સંબંધી સંવેદનશીલ સમાચારોને ફેલાવતો રહે છે. વાસ્તે સત્તાવાર સમાચાર સિવાય કોઈ પણ સમાચારને એમ જ માની લેવામાં જોખમ રહેતું હોય છે. પેલી કહેવત યાદ છે ને ‘લોભિયા હોય ત્યાં ધુતારા ભૂખે ન મરે’. હવે તેમાં થોડો સુધારો કરીને એવું કહેવાય છે કે લોભિયા હોય ત્યાં ધુતારા જલસા કરે. અને એટલે જ ઝાડ પર પૈસા ઉગાડવાનું જણાવીને અનેક પ્લાન્ટેશન કંપનીઓ ૧૯૯૦-૯૨ના સમયમાં આશરે રૂ. ૨૫,૦૦૦ કરોડ (રિપિટ ૨૫ હજાર કરોડ) ઊભા કરીને જમીનની અંદર ધૂસી ગઈ હતી.

શેરબજારમાં સફળતા કે નિષ્ફળતાના માર્ગો ઘણા છે અને સૌથી મહત્વની વાત એ છે કે અહીં પણ નિષ્ફળતા જ સફળતા સુધી લઈ જવામાં નિમિત્ત બને છે. હા, ક્યારેક વધુપડતી સફળતા પણ નિષ્ફળતાના દ્વારે લઈ જઈ શકે છે. શેરબજાર એક યા બીજા કારણસર વધુપડતું ચર્ચામાં રહેતું હોય છે, ત્યારે જ્યાં ‘અપના સપના મની મની’ ઝડપથી અને મોટે પાયે સાકાર થઈ શકે છે એવા શેરબજારમાં નિષ્ફળતાના માર્ગો કે અડચણોના રસ્તાઓને સમજીએ. ઘણી વાર આપણે પોતે જ ખોટે માર્ગે જતાં રહેતાં હોઈએ છીએ અને પછી દોષ શેરબજારને, સેબીને કે સિસ્ટમને આપતા હોઈએ છીએ.

હર્ષદ મહેતા શેર ખરીદે છે એટલે આપણે પણ એ શેર લેવા જોઈએ, કેમ કે હર્ષદ મહેતા ખરીદે છે તેનો અર્થ એ શેર સારા હોવા જોઈએ. તેના ભાવો વધવાના હશે એવી દૃઢ માન્યતા સાથે ૧૯૯૦-૯૧ દરમિયાન હજારો લોકોએ ખરીદેલા શેરો ૧૯૯૨માં સ્કેમનો પર્દાફાશ થતાં મહદંશે 'કાગળિયાં' થઈ ગયા હતા. એ જ બાબત ૮-૯ વર્ષ બાદ કેતન પારેખના કિસ્સામાં બની. આઈ.ટી. શેરોનો, ન્યૂ ઇકોનોમી શેરોનો જમાનો છે એમ માની કે.પી.ના નામે શેરો ચાલતા હતા. ટૂંક સમયમાં તેમાં પણ રોકાણકારોએ આખરે ભારે ખોટ ખાવાની આવી. એ પહેલાં અનેક રોકાણકારો સીઆરબી મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં સોનાના સિક્કાની ભેટોની લાલચમાં ફસાઈને ડૂબી ગયા હતા. શેરબજારમાં બહુમતી ઈન્વેસ્ટરો કાયમ ભૂલોની પરંપરા ચલાવતા રહે છે અને આખરમાં પોતાની ભૂલોના ભાર હેઠળ જ દબાઈ જાય છે.

સાવ સિમ્પલ લાગે એવી વાત છે, પરંતુ શેરબજારમાં સોદા કરવાનો નિર્ણય લીધા બાદ સૌ પ્રથમ શેર બ્રોકરની પસંદગી કરો ત્યારે એ બ્રોકર તમને કેવી સર્વિસ આપશે એ જાણી લો. જેમ કંપનીઓના શેરમાં રોકાણ કરતી વખતે કંપનીનો ટ્રેક રેકર્ડ, નાણાકીય કામગીરી, મેનેજમેન્ટ, ભાવિ યોજના, ઉદ્યોગમાં તેની સ્થિતિ વગેરે જેવાં પરિબલો જાણવા જરૂરી હોય છે. તેમ શેર બ્રોકર સેબીમાં રજિસ્ટર્ડ છે કે નહીં અને તેનો ટ્રેક રેકર્ડ કેવો છે એ પહેલાં જાણી લો. શેર બ્રોકર કેવી અને કઈ કઈ સર્વિસિસ તથા પ્રોડક્ટ્સ ઓફર કરે છે એ પણ જાણી લો. આજકાલ તો શેરબ્રોકરો એક છત્ર હેઠળ વિભિન્ન ફાઈનાન્સિયલ સર્વિસિસ ઓફર કરતા થઈ ગયા છે, પરંતુ યાદ રાખજો શેર બ્રોકરોમાં પસંદગી એની કરજો જે તમને સતત સાચી અને સારી સલાહ આપી શકે, કારણકે રોકાણ નિર્ણય લેવામાં તમને એ સલાહ જ મુખ્યત્વે કામ આવવાની છે. એટલું જ નહીં, આ બ્રોકરની સલાહ પણ રિસર્ચ આધારિત અને નક્કર હોવી જોઈએ. અર્થાત્ અહીં ટૂંકી દૃષ્ટિ અને લાલસાભર્યું વલણ નહીં રાખતા. અનેક રોકાણકારો બ્રોકરો પાસે ટિપ્સની અપેક્ષા રાખતા હોય છે અને જે બ્રોકર ઝટપટ નાણાં કમાવી આપવાની ઓફર કરે કે ઓછી બ્રોકરેજ ચાર્જ કરવાની વાત કરે તેના આધારે શેરોમાં ઝંપલાવી દે છે. આ ગાંડપણ એટલી હદ સુધી હોય છે કે રોકાણકાર એ બ્રોકર માન્ય અથવા રજિસ્ટર્ડ છે કે નહીં તે જાણવા - ચકાસવાનું પણ ભૂલી જાય છે.

તો પહેલી વાત બ્રોકર કે સબબ્રોકર પસંદ કરો ત્યારે પહેલાં તે સેબી અને એક્સચેન્જ રજિસ્ટર્ડ છે કે નહીં એ જાણો અને અનરજિસ્ટર્ડ શેર બ્રોકર સાથે કોઈ પણ હિસાબે સોદા કરવાનું ટાળો. આ જ બાબત ડિપોઝિટરી પાર્ટિસિપન્ટ (ડી.પી.)ને પણ લાગુ પડે છે. આ મધ્યસ્થી તમારા ડિમેટ શેરોનું એકાઉન્ટ સાચવે છે, તેથી તેની વિશ્વસનીયતા અને ટ્રેક રેકર્ડને પણ જાણી લેવા જરૂરી છે.

શેરબજારમાં બીજો સબક છે તમે જ્યારે પણ તમારા શેર બ્રોકર કે ડી.પી.ને સૂચના આપો ત્યારે સ્પષ્ટ સૂચના આપો અને દરેક સૂચનાનો રેકર્ડ રાખો, કારણકે સૂચના બરાબર નહીં હોય કે અસ્પષ્ટ હશે તો તમે ફસાઈ શકો છો.

ત્રીજી વાત તમારા બ્રોકર પાસેથી હંમેશાં સોદાની કોન્ટ્રેક્ટ નોટ લેવાનો આગ્રહ રાખો. કોન્ટ્રેક્ટ નોટ તમારા સોદાનો દસ્તાવેજ પુરાવો છે. એ પછી પણ તમને શંકા હોય કે તમારો સોદો ખરેખર થયો છે કે નહીં તો તેના કન્ફર્મેશન માટે શેરબજારની વેબસાઈટ પર સુવિધા મળે છે. અગાઉ કેટલાક કિસ્સાઓ એવા બન્યા છે, જેમાં રોકાણકારો પોતાના સોદા બ્રોકર કરી રહ્યો છે એવું માની લેતા હતા અને વાસ્તવમાં બ્રોકર માત્ર તેમને કોન્ટ્રેક્ટ નોટ (બોગસ) આપી દેતો હતો અને વિશ્વાસને આધારે ગ્રાહકો વધુ કંઈ વિચાર કરતા નહોતા. એ પછી એક દિવસ બ્રોકરે હાથ ઊંચા કરી દીધા ત્યારે રોકાણકારોએ શેરો અને નાણાં બન્નેના નામનું નાહી નાખવું પડ્યું હતું.

શેર બ્રોકર સાથેનો વ્યવહાર ક્યારેય રોકડેથી નહીં રાખો અને બેન્કિંગ ચેનલનો ઉપયોગ કરો, કેમ કે એ તમારા પેમેન્ટના પુરાવા માટે જરૂરી છે.

એક હકીકત એ પણ યાદ રાખો કે ઘણી કંપનીઓ રોકાણકારોને આકર્ષવા મીડિયા મારફત પોતાના વિષેના અહેવાલો ફેલાવે છે, જેના આધારે ઈન્વેસ્ટરો કંપનીઓના શેરમાં રોકાણ કરી બેસે છે. તમે આવા કોઈ પણ રોકાણ કરતાં પૂર્વે કંપની વિશેના સમાચારોની ચકાસણી કરી શકો છો. ખાસ કરીને પબ્લિક ઈસ્યુઓમાં એવું બનતું હોય છે કે કંપનીઓ બજારમાં નાણાં ઊભાં

કરવા પોતાનું ગુલાબી ચિત્ર રજૂ કરે છે, જેને એકાઉન્ટિંગની ભાષામાં વિન્ડો ડ્રેસિંગ કહે છે. પોતાના વર્તમાન અને ઉજ્જવળ ભાવિના સંકેતો આપી કંપનીઓ રોકાણકારોને આકર્ષે છે.

શેરબજારમાં બનતી ઘટનાઓ આમ તો સંકેતો આપતી હોય છે. કોઈ સ્કિપમાં અચાનક ભાવમાં ઉછાળો આવે કે ચેતી જાવ અને ખાસ કરીને આવો ઉછાળો નક્કર કારણો વિના આવે અને ઝડપથી આવે ત્યારે પણ સજાગ રહો. કોઈ એ શેર પ્રત્યે લોકોને આકર્ષવાની - લલચાવવાની રમત રમતું હોઈ શકે છે.

ખેર, બધા જ અનુભવો પુસ્તકોમાંથી નથી મળતા, કેટલાક વ્યવહારોમાંથી મળે છે અને એ જ વધુ પાકા હોય છે. તેથી જ કહે છે ને કે અનુભવથી મોટો શિક્ષક કોઈ નથી. પરંતુ જીવનના યાદગાર અનુભવો નિષ્ફળતા નામના માર્ગ પરથી ઊભરતા હોય છે. ઘણીવાર 'સાબુ' (સામાન્ય બુદ્ધિ)થી કામ ચાલી જતું હોય છે.

શેરબજારના ૧૬ સબક સમજો

- શેર બ્રોકરનો ટ્રેક રેકર્ડ અને સર્વિસીસને જાણી લો
- માત્ર રજિસ્ટર્ડ શેર બ્રોકર મારફત જ સોદા કરો
- રોકડ વ્યવહારને બદલે બેન્કિંગ વ્યવહાર કરો
- કોન્ટ્રેક્ટ નોટ મેળવી લેવાનો આગ્રહ રાખો
- 'ટિપ્સ' સાંભળો, પરંતુ તેનું આંધળું અનુકરણ નહીં કરો
- તમારા કોઈ મિત્ર કે સગાંએ શેરબજારમાં સારી કમાણી કરી એટલે તમને પણ કમાણી થશે જ એવો ભ્રમ ન પાળો
- કોઈ પણ કંપનીના શેર ખરીદતાં પહેલાં તેનાં ફંડામેન્ટલ્સ સમજી લો
- રાતોરાત લખપતિ બની જવાની ઇચ્છા સાથે શેરસોદા કરશો તો રાતોરાત લાખો ગુમાવવાની તૈયારી પણ રાખવી પડશે
- શેરબજારને જુગાર સમજશો તો એ તમને જુગારી જ બનાવશે, પરંતુ સિસ્ટેમેટિક ઈન્વેસ્ટમેન્ટ સમજશો તો શેરબજાર તમને સફળ ઈન્વેસ્ટર બનાવશે
- શેરબજાર સેન્સિટિવ હોય છે, તેની સંવેદનશીલતાના જોખમને સમજો
- રોકાણ એ કળા છે, તમને ન સમજાય તો પ્રોફેશનલ પાસેથી સલાહ મેળવો, કિંતુ સાથે-સાથે તમારી સમજને વિકસાવવાનું ચાલુ રાખો
- પાંચ રૂપિયાથી ૫૦૦ રૂ. સુધીની ચીજવસ્તુ લેતી વખતે ભાવ, તાલ, ક્વોલિટી જુઓ છો તો હજારો રૂ.ના શેર લેતી વખતે કંપનીની ક્વોલિટી જુઓ છો ખરા ?
- તેજી એ ખરેખર ખરીદવાનો ઓછો અને વેચવાનો વધુ સમય છે, જ્યારે મંદી એ વેચવાનો જરાય નહીં, પરંતુ ખરીદવાનો ખરો સમય છે
- રોકાણ અને સટ્ટાના ફરકને સમજીને આગળ વધો
- તમારી બધી જ મૂડી શેરબજારમાં લગાવી દેવાને બદલે ૨૫ ટકાથી શરૂઆત કરો
- લાલચ લપસણી હોય છે, નફો ઘરમાં લઈ જવાનું લક્ષ્ય રાખો અને સ્ટોપ-લોસનો નિયમ સમજી ખોટને વધતી અટકાવો

RIGHTS AND OBLIGATIONS OF INVESTORS

(Annexure-2 by SEBI)

(Courtesy- Security and Exchange Board of India)

Rights of Investors

- Get Unique Client Code (UCC) allotted from broker.
- Get a copy of KYC and other documents executed from intermediary.
- Get trades executed in only your UCC.
- Place order on meeting the norms agreed to with the Member.
- Get best price.
- Get the contract note for trades executed.
- Ask the details of charges levied.
- Receive funds and securities on time.
- Receive statement of accounts from trading member.
- Ask for settlement of accounts.
- Get statements as per agreed schedule.

Obligations of Investors

- Execute Know Your Client (KYC) documents and provide supporting documents.
- Understand the voluntary conditions being agreed with the trading member.
- Understand the rights given to the Trading Members.
- Read Risk Disclosure Document.
- Understand the product and operational framework and deadlines. Pay margins in time.
- Pay funds and securities for settlement in time.
- Verify details of trades, Verify bank account and DP account for funds and securities movement.
- Review contract notes and statement of account.

Disclaimer : - The illustration are merely indicative in nature which should not be construed as investment advice and neither ensure you profits nor protect you from making a loss in declining market.

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

On behalf of Investor Education & Welfare Association.